

1. Yhdysvaltain historian alkuperäislähteitä Tampereen yliopistossa.
2. Tampereen yliopiston Yhdysvaltain historian lähdekokoelmien sisällönanalyyssejä.

1. YHDYSVALTAIN HISTORIAN ALKUPERÄISLÄHTEITÄ TAMPEREEN YLIOPISTOSSA.

Yhdysvallat, Venäjä ja Neuvostoliitto (1808-1929)

Despatches from United States Ministers to Russia 1808-1906.

Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 3222-3287. 66 mikrofilmirullaa.

Notes from the Russian Legation in the U.S. to the Department of State 1809-1906.

Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 3288-3299. Kaksitoista mikrofilmirullaa.

Despatches from the United States Consuls in Helsingfors 1851-1906.

Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 3337. Yksi mikrofilmirulla.

Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Russia and the Soviet Union 1910-1929.

Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf.

Records of the Department of State Relating to Political Relations between Russia (and the Soviet Union) and Other States 1910-1929.

Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 2609-2628. Kaksikymmentä mikrofilmirullaa.

Records of the Department of State Relating to Political Relations Between United States and Russia (and the Soviet Union) 1910-1929.

Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 2602-2608. Seitsemän mikrofilmirullaa.

Yhdysvallat ja Ruotsi-Norja (1813-1906)

Despatches from the United States Ministers to Sweden and Norway 1814-1906. Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 3300-3327. 28 mikrofilmirullaa.

Notes from the Swedish Legation in the United States to the Department of State 1813-1906. Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf.

3328-3336. Yhdeksän mikrofilmirullaa.

Yhdysvallat ja Suomi (1851-1906)

Despatches from the United States Consuls in Helsingfors 1851-1906. Yliopiston päärakennuksen lukusali. Mf. 3337. Yksi mikrofilmirulla.

Yhdysvallat ja Baltian maat (1910-1944)

Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of the Baltic States 1910-1944 (M 1185). Historian laitos. Mf.

Kahdeksan mikrofilmirullaa.

Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Estonia 1910-1944 (M 1170). Historian laitos. Mf. 23

mikrofilmirullaa.

Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of

Latvia 1910-1944 (M 1177). Historian laitos. Mf. Yhdeksäntoista mikrofilmirullaa.

Records of the Department of State Relating to Internal Affairs of Lithuania 1910-1944 (M 1178). Historian laitos. Mf. 22 mikrofilmirullaa.

Yhdysvallat ja Saksa

Records of the Department of State Relating to Political Relations Between Germany and Other States 1910-1929. Yliopiston pääarakennuksen lukusali. Mf. 2598-2601. Neljä mikrofilmirullaa.

Records of the Department of State Relating to Political Relations Between Germany and Other States 1910-1929. Yliopiston pääarakennuksen lukusali. Mf. 2594-2597. Neljä mikrofilmirullaa.

Franklin D. Rooseveltin presidenttikausi (1933-1945)

Roosevelt, Franklin D.: Complete Presidential Press Conferences of Franklin D. Roosevelt 1933-1945. Volumes 1-25. New York 1972. Yliopiston kirjasto.

Dwight D. Eisenhowerin presidenttikausi (1953-1961)

Eisenhower, Dwight D.: The Dwight D. Eisenhower Diaries 1953-1961. American Studies Library. Mf. 20464-2091. 28 mikrofilmirullaa.

Eisenhower, Dwight D.: President Eisenhower's Meetings with Legislative Leaders 1953-1961. American Studies Library. Mf. 2092-2093. Kaksi mikrofilmirullaa.

Eisenhower, Dwight D.: Minutes and Documents of the Cabinet Meetings of President of President Eisenhower 1953-1961. American Studies Library. Mf. 2094-2103. Kymmenen mikrofilmirullaa.

Eisenhower, Dwight D.: President Dwight D. Eisenhower's Office Files 1953-1961.

Part 1: Eisenhower Administration Series.

American Studies Library. Mf. 2000-2031. 32 mikrofilmirullaa.

Part 2: International Series.

American Studies Library. Mf. 2032-2063. 32 mikrofilmirullaa.

Dulles, John Foster & Herber, Christian: Minutes of Telephone Conversations of John Foster Dulles and of Christian Herter 1953-1961. American Studies Library. Mf. 3000-3010. Yksitoista mikrofilmirullaa.

Dulles, John Foster & Herter, Christian: The Papers of John Foster Dulles and of Christian Herter 1953-1961. The Chronological Correspondence Series.

American Studies Library. Mf. 3011-3034. 24 mikrofilmirullaa.

Dulles, John Foster & Herter, Christian: The Papers of John Foster Dulles and of Christian Herter 1953-1961. The White House Correspondence and Memoranda Series.

American Studies Library. Mf. 3035-3043. Yhdeksän mikrofilmirullaa.

U.S. State Department: Confidential U.S. State Department Central Files: The Soviet Union: Foreign Affairs 1955-1959.

American Studies Library. Mf. Viisitoista mikrofilmirullaa.

John F. Kennedyn presidenttikausi (1961-1963)

Kennedy, John F.: The John F. Kennedy National Security Files. U.-S.S.R. and Eastern Europe: National Security Files 1961-1963. American Studies Library. Mf. Kolme mikrofilmirullaa.

Kennedy, John F.: The John F. Kennedy 1960 Campaign. Part I: Polls, Issues and Strategy. American Studies Library. Mf. 4000-4009. Kymmenen mikrofilmirullaa. Part II: Speeches, Press Conferences, and Debates. American Studies Library. Mf. 4010-4021. Kaksitoista mikrofilmirullaa.

Kennedy, John F.: Civil Rights during the Kennedy Administration. Part I: White House Central Files and Staff Files and the President Office Files. American Studies Library. Mf. 4022-4040. Yhdeksäntoista mikrofilmirullaa. Part II. American Studies Library Mf. 4041-4068. Mf. 28 mikrofilmirullaa.

Kennedy, John F.: The John F. Kennedy Presidential Oral History Collection. Parts I-II. American Studies Library. Mf. 4069-4092. Kaksitoista mikrofilmirullaa.

Alabama Journal, Montgomery 1960-1962.

Mf. 6497-6532. 36 mikrofilmirullaa.

Baltimore Afro-American 1961.

Mf. 6496. Yksi mikrofilmirulla.

Birmingham Post Herald 1960-1962.

Mf. 6533-6568. 36 mikrofilmirullaa.

Lyndon B. Johnsonin presidenttikausi (1963-1969)

Johnson, Lyndon B.: Daily Diary of President Johnson 1963-1969. American Studies Library. Mf. 5017-5030. Neöjätöistä mikrofilmirullaa.

Johnson, Lyndon B.: The Lyndon B. Johnson National Security Files. U.S.S.R. and Eastern Europe: National Security Files 1963-1969. American Studies Library. Mf. Yksi mikrofilmirulla.

Johnson, Lyndon B.: Minutes and Documents of the Cabinet Meetings of President Johnson 1963-1969. The Presidential Documents Series.
- Cabinet Meetings 1963-1969
- Cabinet and Agency Reviews
- Departemental Weekly Reports
American Studies Library. Mf. 5000-5016. Seitsemäntoista mikrofilmirullaa.

Johnson, Lyndon B.: Civil Rights during the Johnson Administration. Part I: White House Central Files and Aides Files. American Studies Library. Mf. 5031-5045. Viisitoista mikrofilmirullaa. Part II: Equal Employment Opportunity Commission: Administrative History. American Studies Library. Mf. 5046-5048. Kolme mikrofilmirullaa. Part III: Oral Histories.

American Studies Library. Mf. 5049-5051. Kolme mikrofilmirullaa.

Johnson, Lyndon B.: The War on Poverty 1964-1968.

Part I: White House Central Files.

American Studies Library. Mf. 10000-10015. Kuusitoista mikrofilmirullaa.

Bundy, McGeorge: Memos of the Special Assistant for National Security Affairs: McGeorge Bundy to President Johnson 1963-1966.

American Studies Library. Mf. 5052-5044.

National Security Council (1947 onwards)

Documents of the National Security Council (NSC) 1947-1977.

American Studies Library. Mf. 1001-1005. Viisi mikrofilmirullaa.

Documents of the NSC: First Supplement.

American Studies Library. Mf. 1009-1011. Kolme mikrofilmirullaa.

Documents of the NSC: Second Supplement.

American Studies Library. Mf. 1012-1014. Kolme mikrofilmirullaa.

Documents of the NSC: Third Supplement.

American Studies Library. Mf. 1015-1017. Kolme mikrofilmirullaa.

Documents of the NSC: Fourth Supplement.

American Studies Library. Mf. Seitsemän mikrofilmirullaa.

Documents of the NSC: Fifth Supplement.

American Studies Library. Mf. Neljä mikrofilmirullaa.

Minutes of Meetings of the National Security Council with Special Advisory Reports.

American Studies Library. Mf. 1006-1008. Kolme mikrofilmirullaa.

Minutes of Meetings of the National Security Council. First Supplement. American Studies Library. Mf. Viisi mikrofilmirullaa.

The War in Vietnam (1946-1976)

The War in Vietnam. Classified Histories by the National Security Council. American Studies Library. Mf. 1500-1507. Kahdeksan

mikrofilmirullaa. Vietnam and South-East Asia 1946-1976. CIA

Research Reports. American Studies Library. Mf. 1508-1514.

Seitsemän mikrofilmirullaa.

The Senate Foreign Relations Committee (1959-1966)

Top-Secret Hearings by the U.S. Senate Committee on Foreign Relations: First Installment 1959-1966. American Studies Library. Mf.

10016-1021. Kuusi mikrofilmirullaa.

United States Foreign Relations

Records of the Department of State: Claims Made Against the United States. Yliopiston pääarakennuksen lukusali. Mf. 2629-2636. Kahdeksan mikrofilmirullaa.

2. TAMPEREEN YLIOPISTON YHDYSVALTAIN HISTORIAN LÄHDEKOKOELMIEN SISÄLLÖNANALYYSEJA.

CIA Research Reports: Vietnam and Southeast Asia 1946-1976. Seitsemän rullaa.

USA:n tiedustelupalvelun eli CIA:n (Central Intelligence Agency) tehtävät määriteltiin vuoden 1947 kansallista turvallisuutta koskevan lainsäädännön yhteydessä (National Security Act). CIA:n tuli suorittaa ulkomaista tiedustelutoimintaa kaikilla niillä alueilla, jotka liittyivät USA:n kansalliseen turvallisuuteen. Tiedustelutoiminta tuli ulottaa poliittiseen, taloudelliseen, tieteelliseen, tekniseen, sotilaalliseen, maantieteelliseen sekä sosiaaliseen tietoon ja toimintaan. Erityisesti CIA:n toiminta oli tarkoitettu palvelemaan presidenttiä, kansallista turvallisuusneuvostoa ja yleisemmin USA:n ylimmän hallinnon tarpeita.

CIA:n raportit Vietnamista ja Kaakkois-Aasiasta vuosilta 1946-1976 pitävät sisällään kaikkea edellämainittua tietoa. Mukana on myös CIA:n edeltäjän, Central Intelligence Groupin, raportteja Indokiinan tilanteesta vuonna 1946. Koska CIA:n päätehtävänä oli nimenomaan ulkoinen tiedustelu, koskevat dokumentitkin pääosin tilannetta Vietnamissa. Raporteissa ei niinkään pohdita USA:n politiikkaa sinänsä.

Materiaali on jaettu siten, että ensin on Kaakkois-Aasiaa yleisemmin käsittelevää aineistoa. Kamputseaa, Laosia ja Thaimaata koskevien raporttien jälkeen on Pohjois-Vietnamia ja Etelä-Vietnamia koskevat asiakirjat. Jos esim. on kiinnostunut jostain tietystä operaatiosta, kannattaa katsoa molempia Vietnameita koskevaa aineistoa. Hakemisto on melko yksityiskohtainen ja dokumenttien nimet ovat varsin informatiivisia. Aineisto vaihtelee yksityiskohtaisista selostuksista Viet Congin vankilaolosuhteista yleisempiin politiikkaa ja strategiaa koskeviin kysymyksiin.

CIA:n raportit (reports) ovat yleisesti ottaen kaikkein informatiivisimpia. Niissä on yleensä aluksi esitelty jokin ongelma, jota pyritään analysoimaan ja josta lopuksi tehdään päätelmät (vrt. NSC-raportit). Raportit menivät useimmiten presidentille, eri ministereille, aselajien komentajille, Kansalliselle turvallisuusneuvostolle sekä muille tärkeille organisaatioille. Viikottain ja kuukausittain tehtiin yleisraportteja ja näitä on mukana jonkin verran (eri-

tyisesti näitä on Etelä-Vietnamia koskevissa rullissa).

Sähkösanomadokumentit (information cable, information report) ovat yleensäkin yksityiskohtaisempia tiedonantoja. Dokumentin sivumäärä kertoo usein myös sisällön laajuudesta. Valitettavasti asiakirjoja on jonkin verran jouduttu sensuroimaan.

Minutes and Documents of the Cabinet Meetings of President Eisenhower 1953-1961. 10 rullaa.

Presidentti Eisenhower antoi kabinetille ja sen toiminnalle varsin suuren painoarvon. Kabinetti oli elimellinen osa Eisenhowerin kauden politiikan tekoa. Kabinetin vastuu ulotettiin myös valmisteleviin virkamiehiin. Eisenhower vaati, että asioiden tuli olla mahdollisimman hyvin valmisteltu ennenkuin ne tuotiin kabinettiin ja lopulliset päätökset tehtiin (yleistä taustatietoa Eisenhowerin johtamistavasta saa esimerkiksi William Chafen kirjasta *Unfinished Journey*, sivut 136-141). Mikrofilmatusa materiaalista ei niinkään näy kokouksien valmistelu (vrt. Johnsonin kauden kabinetin paperit) vaan paremminkin varsinainen kokoustyöskentely ja päätöksenteko sekä toimeenpano.

Mikrofilmattu materiaali käsittää varsinaisia kabinetin pöytäkirjoja (minutes), virallista kirjeenvaihtoa, muistioita (memorandums), ministeriöiden raportteja ja muuta kabinetin työskentelyyn liittyvää materiaalia kuten lehdistötiedotteita, presidentin puheita ja lausuntoja, erilaisia muistiinpanoja yms.

Yleensä kabinetin paperit on filmattu siten, että ensin on asialista (agenda), pöytäkirja ja viimeisinä erilaiset raportit asioista, joita kokouksissa käsiteltiin sekä muut paperit. Asiantuntijaraportit ovat usein esimerkiksi eri ministeriöiden, FBI:n tai CIA:n laattimia. Ne saattavat olla varsin laajoja, usean kymmenen sivun selonteokoja.

Ellei presidentti itse ollut paikalla kokouksessa, tehtiin häntä varten muistio istunnon pääkohdista. Joskus vastaavia muistioita tehtiin myös muille esimerkiksi presidentin lähimmille avustajille.

Eisenhowerin ajan kabinetin pöytäkirjat ovat varsin informatiivisia, koska ne ovat useimmiten keskustelupöytäkirjoja. Tästä johtuen myös sensuroitavaa on ollut. Filmattu materiaali vaihtelee paljon eri

istuntojen välillä; kuten sisällysluettelossa olevista sivumääristäkin voi päätellä. Joskus esimerkiksi varsinainen pöytäkirja saattaa puuttua kokonaan, tällöin yleensä tilalla on lista päätöksistä ja muita asiakirjoja. Asialista on myös yleensä tällöin mukana.

Kaikkea materiaalia ei siis ole filmattu ja näin ollen ei esimerkiksi kaikki asialistassa mainitut raportit ja selonteot välttämättä ole mukana. Vaikka lähes jokaisesta istunnosta on jokin dokumentti niin selviä aukkojakin on. Esimerkiksi vuoden 1957 kabinetin kokouksista puuttuvat syyskuun ja lokakuun alun asiakirjat (syyskuussa 1957 oli Arkansasin Little Rockissa kiusallinen rotuerotteluvälikohaus).

Selvästi toistuvia dokumentteja ovat jokavuotinen State of the Union Message-puheen valmisteluun liittyvät paperit. Presidentti piti kyseisen puheen Kongressissa jokaisen vuoden alussa. Sen tarkoituksena oli arvioida mennyttä vuotta ja luoda silmäys tulevaisuuteen. Puhe valmisteltiin hyvin ja sen sisältöä mietittäessä käytettiin yleensä apuna monia eri alojen asiantuntijoita.

Myös kesäaikana (ajoitus ei aina käy ilmi) pidetyn Operation Alert-valmiusharjoituksen valmistelu näkyy toistuvasti kabinetin papereissa. Operaation valmistelu alkoi jo vuoden alussa ja sen tarkoituksena oli tutkia USA:n valmius hyökkäyksen (erityisesti ydinsodan) sattuessa. Puolustuspolitiikkaa pohdittiinkin usein syksyllä operaation tulosten ollessa selvillä.

Sisällysluetteloon ei ole merkitty asioita, joita kokouksissa käsiteltiin niiden runsaslukuisuuden vuoksi, mutta päätösten tai tapahtumien ajankohtien ollessa selvillä löytyvät oikeat asiakirjatkin varmasti melko helposti.

Presidentti Eisenhowerin kautta tutkittaessa ovat kabinetin asiakirjat tärkeä ja kattava lähdekokoelma.

The Papers of John Foster Dulles and of Christian A. Herter, 1953-1961. Chronological Correspondence Series. 24 rullaa.

John Foster Dulles toimi ulkoministerinä suurimman osan Eisenhowerin presidenttikaudesta. Hän joutui vetäytymään hallituksesta heikon terveydentilansa vuoksi huhtikuussa 1959 ja hänen tilalleen tuli

Christian A. Herter, joka oli ollut apulaisulkoministeri vuoden 1957 alusta.

Dullesilla oli kokemusta ulkopolitiikasta aina Versaillesin rauhan-konferenssista vuonna 1919 alkaen. Hän oli myös osakkaana lakitoimistossa, joka hoiti useiden amerikkalaisten yritysten ulkomaisia suhteita ja sopimusasioita. Dulles oli republikaanisen puolueen tärkeimpiä ulkopoliittisia vaikuttajia 1930- ja 1940-luvuilla ja hän avusti Eisenhoweria näissä kysymyksissä vuoden 1952 vaaleissa. Hän ei ollut mitenkään erityisen suosittu poliitikko, vaan häntä pidettiin ylimielisenä ja sotaishana. Hänen keksimänsä on esimerkiksi massiivisen vastaiskun periaate.

Aiemmin oli myös vallalla käsitys, että Dullesilla olisi ollut hyvinkin vahva ja itsenäinen asema "heikon" presidentin rinnalla. Tämä käsitys on kuitenkin viime vuosien Eisenhoweritutkimuksessa melko perusteellisesti torjuttu. Toisaalta on todettava, että Dulles oli Eisenhowerin ehdoton luottomies ulkopolitiikan hoidossa ja epäilemättä erittäin hyvin selvillä kaikista maailmanpolitiikan kysymyksistä. Christian Herter oli vähemmän poliittisia intohimoja herättävä henkilö kuin Dulles ja olihan hänen kautensakin vain vajaat kaksi vuotta pitkä. Häntä ei myöskään voi pitää samassa mielessä Eisenhowerin hallituksen ulkopolitiikan suunnittelijana kuin Dullesia, vaan pikemminkin värittömänä asiainhoitajana. Neuvostoliittoon Herter suhtautui myönteisemmin kuin Dulles.

Tämä kokoelma on kuvattu Dwight D. Eisenhower Libraryssa Abilenessa sijaitsevista ulkoministerien kirjeenvaihtoarkistoista. Pääasiassa dokumentoidaan ulkoministeriön suhdetoimintaa kotimaassa ja ulkomaille. Valtaosa asiakirjoista on yksittäisiä, yleensä yhden sivun mittaisia, kirjeitä. Ne koskevat kaikkia mahdollisia asioita, sillä mukana on melko paljon mm. onnitteluja ja onnitteluihin vastauksia ja muita tämänkaltaisia viestejä. Hyödyllisempää tutkimusmateriaalia ovat kongressin jäsenille ja muille tärkeille poliitikoille kirjoitetut selostus- ja suostuttelukirjeet. Niiden avulla voi valottaa kompromissityöstämistapoja hallituksen ja kongressin sekä painostusryhmien välillä. Joitakin puheiden vedoksia löytyy myös. Mitään kovin pitkiä muistioita ei ole, sillä yleensä esimerkiksi muistiot presidentin kanssa käydyistä neuvotteluista ovat kahden - kolmen sivun mittaisia. Sieltä täältä löytyy myös eräänlaisia muistilistoja

siitä, mitä asioita on tarkoitus ottaa esille presidentin kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Oppaassa mainituista tärkeemmistä kysymyksistä saattaa kyseessä olevassa kansiossa olla mainintoja yhdessä tai useammassa kirjeessä tai muistiossa. Niinpä haluamaansa tietoa kannattaa hakea melko laajaltakin alueelta. Kokoelma sisältää kyllä tietoja useimmista merkittävistä maailmanpoliittisista tapahtumista 1950-luvulla, mutta tiedot joutuu kokoamaan suhteellisen lyhyistä maininnoista sieltä tältä.

Kansioissa olevat kirjeet ovat käänteisessä aikajärjestyksessä ja sen lisäksi yhden kuukauden kansiot ovat järjestetyt kuun lopusta alkuun. Tämä kaksinkertainen käänteisyys saattaa aluksi tuntua hie-man hankalalta, mutta siihen tottuu kyllä nopeasti. Jokaisen kansion alussa on "Document withdrawal sheet", jossa kerrotaan, mitkä asiakirjat on kyseessä olevasta kansioista sensuroitu. Tällaisten asiakirjojen määrä vaihtelee melko paljon kansioittain ja joskus sensuroituja asiakirjoja ei ole ollenkaan. Toisaalta taas esimerkiksi Suezin kriisin aikana lähes kaikki tapausta koskevat asiakirjat on poistettu eikä sellaisista varsin arkaluonteisista selkkauksista kuin Mossadeghin kukistaminen Iranissa ja Guatemalan operaario mitään kovin relevanttia tietoa löydy. Vaikka oppaan johdannossa lukee, että kaikki saatavissa oleva materiaali on kuvattu kokonaisuudessaan, on "lappusensurointiakin" harrastettu. Joistakin asiakirjoista on nimittäin osa tekstistä peitetty ilman, että siitä olisi missään erityisesti mainittu.

Christian Herterin kokoelma käsittää Eisenhowerin toisen kauden kokonaan, sillä mukana ovat asiakirjat myös hänen apulaisulkoministerikaudeltaan. Mukaan on otettu melko paljon hänen avustajiensa Max V. Krebsin ja Harry Stimpsonin kirjoittamia kirjeitä. Samoin aivan lopussa on joitakin sekalaisia ulkoministeriössä kirjoitettuja muistioita vuosilta 1957-60. Niistäkin on arkaluontoisimmat sensuroitu.

Minutes of Telephone Conversations of John Foster Dulles and of Christian Herter (1953-1961) 11 rullaa.

Presidentti Eisenhowerin kauden ulkoministereiden, John Foster Dullesin (1953-1959) ja Christian Herterin (1959-1961), puhelinkeskustelut on koottu yhdeksi lähdekokoelmaksi. Kokoelma käsittää lähes

kaikki ministereiden puhelut, henkilökohtaisimpia puheluita lu-
kuunottamatta.

Ulkoministerin henkilökohtainen sihteeri kuunteli puhelut ja teki
niistä muistiinpanot. Presidentin kanssa käymiä keskusteluja kuun-
neltiin harvemmin, niistä teki muistiinpanot yleensä ulkoministeri
itse.

Puhelusta riippuen ovat muistiinpanot eri pituisia. Yleisesti ottaen
Dullesin muistiinpanot ovat yksityiskohtaisempia kuin Herterin.

Arkistohenkilökunnan pyynnöstä muistioiden järjestys on säilytetty
alkuperäisenä. Tästä johtuen muistiot on mikrofilmattu käänteisessä
järjestyksessä (joulukuusta tammikuuhun).

Muistioissa käytetyt nimikirjaimet on selitetty sisällysluettelossa
sivulla 5. Lisäksi lopussa on nimenmukainen aakkosellinen luettelo
puheluista.

Muistioiden sisältöä saattaa olla vaikea ymmärtää ellei tunne asiaa,
joten onkin syytä perehtyä tutkittavaan asiaan ennen puhelinmuisti-
oiden käyttämistä.

**The Papers of John Foster Dulles and of Christian A. Herter 1953-
1961. The White House Correspondence and Memoranda Series.** Yhdeksän
rullaa.

Tämä kokoelma koostuu Valkoisen talon ja ulkoministeriön välisestä
virallisesta kirjeenvaihdosta ja muusta tiedonvälityksestä. Mukana
on myös muistioita Eisenhowerin ja hänen ulkoministeriensä välisistä
neuvotteluista sekä joistakin hallituksen istunnoista ja ministeri-
kokouksista. Kaiken kaikkiaan, vaikka onkin määrällisesti suppeampi,
tämä kokoelma tarjoaa huomattavasti parempaa ja monipuolisempaa
tutkimusmateriaalia kuin tämän lähteistön ensimmäinen osa Chronolo-
gical Series. Monet laajat muistiot ja puheiden vedokset sekä eri
henkilöiden kommentit suunniteltuihin puheisiin ja kannanottoihin
(position papers) valaisevat varsin hyvin monia tärkeimpiä maailman-
poliittisia tapahtumia 1950-luvulla. tosin vieläkin esimerkiksi
Guatemala ja Iranin tapahtumat Mossadeghin kukistumisen aikoihin

jäävät varsin vähälle huomiolle.

Aiheita, joita on käsitelty hyvin paljon, ovat mm. Kiinan ja USA:n suhteet, Formosan asema ja Charles Bohlenin nimitys Moskovan suurlähettilääksi. Formosan salmen asemasta on laaja asiakirjaryhmä, joka liittyy hallituksen päätöksentekoon ja tiedottamiseen. Esimerkiksi kelalla 2. sivut 209-240 ovat peräkkäin Eisenhowerin ja Dullesin omia käsityksiä valaisevat muistiot asiasta. Charles Bohlenin valinta herätti puolestaan laajaa vastusta ja sitä käsiteltiin senaatissa pitkään. McCarthy yritti kaikin keinoin estää nimityksen, mutta Eisenhower piti päänsä ja republikaanisen puolueen isolationistisiven pettymykseksi Bohlen lähti Moskovaan. Kelalla 5 on erillinen turvallisuushallinnon kokoama asiakirjaryhmä, joka sisältää mm. McCarthyn puheen, nimityksestä.

Very Private Memos of Conversations sisältää lähinnä henkilövalintoja koskevia keskusteluja sekä pohdiskelua siitä tulisiko Eisenhowerin vuonna 1956 asettua ehdokkaaksi toiselle kaudelle. Samoin Nixonin asemasta keskustellaan hänen uudelleenvalintansahan ei miellyttänyt kaikkia Eisenhowerin sisäpiirin jäseniä.

Lopussa on Christian Herterin kirjeenvaihto aakkosjärjestyksessä, Valkoisen talon ja ulkoministeriön välinen kirjeenvaihto sekä muistioita keskusteluista Eisenhowerin kanssa. Kaikki nämä asiakirjaryhmät ovat käänteisessä aikajärjestyksessä. U2-välikohtauksen kirjeenvaihdosta, lehdistötiedotteista, nooteista jne. on koottu erilliset kansiot.

Top Secret Hearings by the U.S. Senate Committee on Foreign Relations: First Installment 1959-1966. Kuusi rullaa.

Toisen maailmansodan jälkeen senaatin ulkoasiainvaliokunta alkoi saada yhä suurempaa merkitystä USA:n ulkopolitiikan vaikuttajana ja suunnittelijana. Sen ja ulkoministeriön suhteet tiivistyivät siinä määrin, että kehitys on herättänyt huolestusta ja epäilyjä joidenkin USA:n ulkopolitiikan kritisoijien keskuudessa. Komiteasta on määrätietoisesti kehitetty hyvin ammattitaitoinen molempien puolueiden parhaista asiantuntijoista kokoonpantu poliittinen elin. Ulkoasiainvaliokunta on myös yhä enemmän tilannut tutkimuksia ulkopuolisilta ja tällaisia tutkimuksia on myös tässä kokoelmassa (esimerkiksi kela 1 s.170.)

Kuulustelut (hearings) ovat yleensä vakinaisten komiteoiden ja valiokuntien alakomiteoiden järjestämiä ja niiden tarkoituksena on tietojen kerääminen asiantuntijoilta päätöksenteon pohjaksi. Ne eivät siis ole kuulusteluja oikeudellisessa mielessä, vaan usein keskeisin päämäärä on julkisen mielenkiinnon herättäminen. Kyseessä olevat kuulustelut ovat kuitenkin olleet salaisia, joten viimeksi mainittua funktiota niillä ei ole ollut. Nämä kuulustelut ovat poikkeuksellisia myös sikäli, että valtaosa niistä on itse valiokunnan kuulusteluja ja mukana on vain muutama alakomiteakuulustelu.

Tässä kokoelmassa ei ole minkäänlaisia sensurointilistoja, vaan ne kuulustelut ja valiokunnan keskustelut, jotka on päätetty julkaista, on julkaistu kokonaisuudessaan. Lausuntojen antajat ovat saaneet lukea pöytäkirjat ja tehdä niihin merkintöjä niistä kohdista, joita he eivät tuolloin halunneet päästää julkisuuteen. Joissakin asiakirjoissa nämä merkinnät ovat vielä näkyvissä. Kaiken kaikkiaan kokoelma sisältää erittäin paljon keskeistä tietoa merkittävimmistä ulkopolitiittisista tapahtumista aina vuoden 1958-59 Berliinin kriisistä Vietnamin sodan laajentumisesta käytyihin keskusteluihin vuoden 1966 alussa. Koska asiakirjat ovat jäänteitä tietojen keräämisestä, eivätkä hallintotoimista, niissä varsin vapaasti (ajoittain myös jälkiviisaasti) keskustellaan muutaman kuukauden viiveellä kyseessä olevasta asiasta ilman, että keskustelun suoranaisesti edellytettäisiin johtavan mihinkään päätöksiin. Kuulustelut ovat varsin tiiviitä paketteja ja siinä mielessä informatiivisia.

Oppaassa on varsin tyhjentävästi selostettu, mitä asioita missäkin istunnossa on käsitelty ja ketä siihen otti osaa. Joskus tosin luettelossa mainittu kuulusteltavan lausunto saattaa olla samaa keskustelua kuin muukin osa kyseessä olevan istunnon pöytäkirjaa, mutta joka tapauksessa äänessä on suurimman osan ajasta juuri luettelossa mainittu henkilö. Yksi eniten esiintyvistä henkilöistä on John F. Kennedyn ulkoministeri Dean Rusk.

The War in Vietnam. Classified Histories by the National Security Council. Kahdeksan rullaa.

Kokoelma koostuu viidestä erillisestä asiakirjakokonaisuudesta, jotka ovat nähtävissä oppaan sisällysluettelossa. Asiakirjaryhmiä koskevat kelat on aina numeroitu alusta, joten oppaassa esiintyy

useita ykköskeloja jne. Jokaisen asiakokonaisuuden alussa ja joidenkin yksittäisten kansioiden edellä on salaisten dokumenttien listoja (Document withdrawal sheets), jotka saattavat olla hyvinkin pitkiä. Melko suuri osa on kuitenkin myöhemmin muutettu julkisiksi. Siellä täällä on harrastettu "lappusensuuria" eli jotkin nimet ja lauseet on kuvattaessa peitetty. Onpa joskus peitetty kokonainen sähkekin, vaikka siitä ei ole missään erityisesti mainittu.

Kuten nimikin sanoo, ovat nämä kokoelmat NSC:n tuottamia selvityksiä ja taustamateriaalikansioita. Niihin on hankittu eri hallinnonhaaroilta kyseessä olevaa aihetta koskeva relevantti materiaali. Ensimmäinen asiakirjaryhmä kertoo Tonkinin lahden välikohtauksesta vuonna 1964. Materiaalia on aina puolustusministeriön ja armeijan yksiköiden sisäisistä varsin pikkutarkoista operatiivisista sähkeistä eri maiden diplomaateille jaettuihin virallisiin tiedotteisiin.

Vuosi 1965 oli keskeinen vuosi sodan laajenemisen kannalta ja tämän vuoden tapahtumista on koottu toisen asiakirjaryhmän materiaali. Mukana on mm. turvallisuuspoliittisen neuvonantajan McGeorge Bundy'n memoja. Saigonin suurlähetystön kirjeitä ulkoministeriölle, lehdistötiedotteita, materiaalia kongressin toiminnasta (mm. kuulusteluja) jne. Esimerkiksi kelan 3 sivuilla 110-118 on oikeusministeri Katzenbachin memo, jossa hän esittelee presidentin juridisia oikeuksia laajentaa sotaa ilman kongressin suostumusta. Memo on kirjoitettu kesäkuun alussa eli vajaan kahta kuukautta aiemmin kuin kongressilta saatiin suostumus pommitusten lisäämiseen.

Honolulun kokouksessa vuonna 1966 Johnson ja pääministeri Ky sopivat toiminnan koordinoimisesta ja yhteisestä politiikasta. Virallisesti kokouksen tarkoituksena oli Etelä-Vietnamin poliittisesta ja taloudellisesta tulevaisuudesta keskusteleminen. Tämän kokouksen valmistelusta ja asiapapereista on koottu kolmas asiakirjaryhmä.

Manilan kokoukseen lokakuussa 1966, josta kokoelman neljäs asiakirjaryhmä kertoo, ottivat osaa Filippiinien presidentti Marcos, Korean presidentti Park, Vietnamin pääministeri Ky, Johnson sekä Uuden Seelannin, Australian ja Thaimaan pääministerit. Kokouksen päämääränä oli sopia liittolaisten yhteisistä toimista itsenäisen Etelä-Vietnamin säilyttämiseksi. Kokoelmaan on kerätty varsin monipuolinen, joskin melko sensuroitu, tausta-aineisto Yhdysvaltain ja sen kaakkoisaasialaisten liittolaisten suhteista. Johnson teki nimittäin

samalla laajan kiertueen näissä maissa.

Kolme viimeistä kelaa sisältää Robert M. Ginsburghin kokoaman selvityksen TET-offensiivin (tammikuun lopussa 1968) ja Johnsonin maaliskuun lopussa pitämän TV-puheen välisistä tapahtumista. TV-puheessa Johnson ilmoitti mm. pommitusten rajoittamisesta ja Yhdysvaltojen halukkuudesta aloittaa rauhanneuvottelut missä ja milloin vain sekä Averell Harrimanin nimittämisestä pääneuvottelijaksi. Samassa puheessa Johnson ilmoitti myös, ettei aio tavoitella uudelleenvalintaa saman vuoden syksyllä pidettävissä presidentinvaaleissa. Ginsburghin raportissa on yhdeksän osaa, joiden sisällöt käyvät varsin hyvin selville guiden väliotsikoista. Alussa on 25-sivuinen yhteenveto Johnsonin hallituksen ja sotilasjohdon toimista noina parina kuukautena sekä muutamia keskeisiä - tuolloin (vuoden 1968 lopussa) selvittämättömiä - kysymyksiä siitä, miten keskeisimmät ryhmät ja henkilöt toimivat.

Katso myös The Johnson Years. Vol.II. Edited by Robert A, Divine.

Documents of the National Security Council (1947-1977) Viisi rullaa.

Documents of the National Security Council: First Supplement Kolme rullaa.

Documents of the National Security Council: Second Supplement Kolme rullaa.

Documents of the National Security Council: Third Supplement Kolme rullaa.

Minutes of Meetings of the National Security Council with Special Advisory Reports Kolme rullaa.

Organisoidakseen uudelleen maansa turvallisuuspolitiikkaa presidentti Harry S. Truman antoi vuonna 1947 kongressille National Security Act -lakiesityksen. Esitys hyväksyttiin ja lain mukaan perustettiin kolme uutta turvallisuuselintä: National Security Council (NSC), Central Intelligence Agency (CIA) ja Joint Chiefs of Staff (JCS). Kansallinen turvallisuusneuvosto suunniteltiin presidenttiä avustavaksi suunnittelu- ja neuvontaelimeksi. Varsinaista päätösvaltaa neuvostolla ei ollut.

Pääosan Kansallisen turvallisuusneuvoston dokumenttikokoelmasta muodostavat erilaiset raportit. Ne on laadittu presidentille neuvoston toimesta tai neuvostolle jonkin asiantuntijaelimen, kuten asian-

omaisen ministeriön, CIA:n, FBI:n yms. toimesta. USA:n kansallinen turvallisuus on laaja käsite ja raportit käsittelevät hyvin monenlaisia aiheita maan sisäisistä asioista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Raporttien lisäksi mukana on erilaisia muistioita, kirjeitä, suunnitelmia jne. Turvallisuusneuvoston pöytäkirjat ovat erikseen omana kokoelmanaan.

Raporttien alussa on viitteet, joista käy ilmi missä muissa raporteissa on asiaa käsitelty. Yleensä raportit on laadittu siten, että aluksi esitetään ongelma, jota pyritään selvittämään. Analyysiosassa selvitetään päämäärät ja periaatteet. Lopuksi on päätelmäosa, jossa esitetään varsinaiset johtopäätökset. Usein raporteissa on erilaisia liitteitä, joissa on taulukoita, karttoja jne. Yleensäkin raportit on varsin perusteellisesti laadittuja. Muistiot (memot) sisältävät esimerkiksi muistiinpanoja asiaan liittyvistä neuvotteluista, sopimuksia, kirjeenvaihtoa jne.

Dokumentit painottuvat melko paljon 1940-luvun loppuun ja Eisenhowerin valtakauteen. Presidentti Eisenhower käytti turvallisuusneuvostoa paljon apunaan ja Eisenhowerin ajalta esimerkiksi pöytäkirjat ovat varsin informatiivisia. Itse asiassa 1960-luku puuttuu kokoelmasta käytännöllisesti katsoen lähes täysin. Jonkin verran dokumentteja on aivan 1960-luvun alusta ja jälleen vuosikymmenen lopusta; nämä dokumentit käsittelevät pääosin Vietnamia.

Sisällysluetteloissa on lopussa aakkosellinen asianmukainen hakemisto. Hakusanoja kannattaa käyttää useampia, erityisesti tutkittaessa Aasiaa. Esimerkiksi Vietnamia koskevia asiakirjoja löytyy Vietnamin lisäksi hakusanoista Far East, East Asia, Southeast Asia sekä Indochina. Täsmällistä määrittystä näille maantieteellisille termeille ei näytä olevan.

Täydennysosat (supplement) todellakin täydentävät toisiaan, joten niihin kaikkiin on syytä tutustua. Saman raportin eri osia saattaa olla eri täydennysosissa (esimerkiksi NSC 5518 "Policy on Indonesia" -raporttia vuodelta 1955 löytyy Documents of NSC-kokoelmasta sekä ensimmäisestä ja toisesta täydennysosasta). Sama raportti voi olla myös kahteen kertaan eri kokoelmissa.

Seuraavaksi joitain erityisiä huomioita eri kokoelmista:

DOCUMENTS OF NSC

Tässä kokoelmassa on raporttien lisäksi viimeisessä rullassa (rulla 5) dokumentteja neuvoston päätöksistä. NSC Actions käsittää luettelon muodossa neuvoston kannanotot vuosilta 1947-1964. Luettelossa on aiheen lisäksi lyhyt yhteenveto keskusteluista ja johtopäätöksistä. Jokainen käsitelty asia on numeroitu aikajärjestyksessä juoksevilla numerolla, joten raportteihin merkittyjen viitenumeroiden perusteella päätökset on melko helppo löytää.

National Security Action Memoranda -dokumentit vuosilta 1961-1966 ovat pääasiassa presidentin turvallisuuspoliittisen avustajan McGeorge Bundy'n tekemiä. Niissä Bundy välittää presidentin toimeksiannon ministereille (useimmiten ulko- ja puolustusministerille). Muistioissa todetaan päätös, jonka presidentti on tehnyt turvallisuusneuvoston raporttien ja kokouksen perusteella. Yleensä muistiossa veloitetaan asianomaisia ministereitä tutustumaan neuvoston raporttiin ja ryhtymään vaadittaviin toimenpiteisiin.

National Security Decision Memoranda (vuosilta 1969-1976) vastaa melko lailla edellistä. Näissä muistioissa annetaan myös toimeenpanomääräykset presidentin päätöksen pohjalta. Muistiot ovat joko Henry Kissingerin tai Richard Nixonin itsensä laatimia.

Vuodelta 1977 oleva Presidential Directives on Jimmy Carterin päätös turvallisuusneuvoston uudelleen organisoimisesta ja sen kehittämisestä.

SECOND SUPPLEMENT-kokoelmassa on neuvoston raporttien lisäksi laaja katsaus Vietnamin tilanteeseen tammikuussa 1969. HSSM 1 (0321 rulla 3) on presidentin toimeksiantama tutkimus. Se käsittää yli kolmekymmentä kysymystä, joihin omat vastauksensa antoivat ulko- ja turvallisuusministeriö, USA:n Saigonin suurlähetystö, CIA ja Joint Chiefs of Staff (aselajikomentajien neuvosto). Lopuksi on vielä yhteenveto. Kaikkiaan tätä materiaalia on yli 700 sivua.

THIRD SUPPLEMENT sisältää raporttien lisäksi kokoelman Mill Paper -dokumentteja (rulla 3). Osa näistä on raportteja vastaavia asiakirjoja ja osa on neuvoston sihteerin (executive secretary) James Layn laatimia muistioita. Näissäkin papereissa on mukana kirjeitä ja erilaisia muistiinpanoja yms.

MINUTES OF THE MEETINGS OF NSC WITH SPECIAL ADVISORY REPORTS käsittää nimensä mukaisesti neuvoston pöytäkirjoja vuosilta 1947-1958. Ne ovat pääasiassa keskustelupöytäkirjoja. Mukana on myös muistioita ja erilaisia raportteja. CIA:n laatimia raportteja maailman tilanteesta on vuosilta 1947-1950 (merkitty sisällysluetteloon). Dokumentit kokouksista vaihtelee, joistakin kokouksista on vain esimerkiksi päätökset ja joitakin muistioita. Keskustelupöytäkirjat ovat melko yksityiskohtaisia ja tästä syystä niitä on usein sensuroitu (erityisen paljon on sensuroitu vuoden 1950 pöytäkirjoja). Jos presidentti ei ottanut osaa kokoukseen, tehtiin häntä varten oma muistio kokouksen pääkohdista.

Special Advisory Reports eivät juurikaan eroa tavallisesta raportista. Aihepiiriltään ne ovat ehkä laajempia. Erityisesti voisi mainita raportin "Psychological Aspects of U.S. Strategy: A Source Book of Individual Papers" (0040/ November 1955, rulla 3), jossa eri alojen asiantuntijat eri yliopistoista ja organisaatioista lausuiivat mieliteensä USA:n turvallisuuspolitiikasta (mukana mm. Dr. Henry Kissinger Harvardin yliopistosta).

Kansallisen turvallisuuskomitean dokumentit ovat laaja ja huolella valmisteltu kokonaisuus. Hakemiston ansiosta asiakirjat ovat melko helposti löydettävissä.